

Lapinlahden kunnan opiskeluhuollon käsikirja

**Laadittu Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishankkeessa
2024-2025**

Sisällys

1. Opiskeluhuollon toimintaperiaatteet ja tavoitteet	3
1.1 Opiskeluhoitosuunnitelman noudattaminen	4
2. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut.....	4
2.1 Opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako palvelujen toteuttamisessa.	5
3. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat	6
3.1 Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävät ja toimintatavat.....	6
3.2 Yhteisöllisyyttä edistäviä toimintamalleja	7
1) Kiva koulu	7
PAGEREF _Toc199750194 \h 2) Liikkuva koulu	8
3) Oppilaskuntatoiminta	8
4) Tukioppilas-/tutortoiminta	8
4. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen	9
4.1 Yksilöllisen asiantuntijaryhmän kokoaminen	9
4.2 Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa	9
4.3 Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa	10
4.4 Yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä	10
4.5 Opiskeluhuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä	10
5. Järjestyssäännöt ja muu turvallisuutta edistävä ohjeistus	11
5.1 Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen sekä kouluun palaamisen tukeminen	11
Kouluun palaamisen tukeminen.....	12
5.2 Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus	12
5.3 Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen.....	12
1) Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen	12
2) Toimintatavat ongelmatilanteissa.....	13
5.4 Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet	13
5.5 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa	13

1. Opiskeluhuollon toimintaperiaatteet ja tavoitteet

Tässä käsikirjassa kuvataan Lapinlahden kunnan esi- ja perusopetuksen opiskeluhuollon järjestäminen. Opiskeluhuollon tavoitteena on oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja niiden edellytyksiä vahvistava toiminta. Lapinlahden kunnan esi- ja perusopetuksen opiskeluhoito järjestetään monialaisessa yhteistyössä Lapinlahden kunnan opetustoimen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista Lapinlahdella. Ohjausryhmään kuuluvat Matin ja Liisan koulun apulaisrehtori (pj), sivistysjohtaja, koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, lukion opinto-ohjaaja, Varpaisjärven koulun rehtori, Nerkoon koulun rehtori sekä Alapitkän koulun rehtori. Kokouksiin kutsutaan Portaapään kristillisen opiston edustaja yhteistyökumppanina. Ryhmä voi kutsua kokouksiin asiantuntijoita.

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Sen lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013). Tavoitteena on, että yhteisöllisen opiskeluhoollon ennaltaehkäisevä tuki sekä yksilökohtaisen opiskeluhoollon varhainen tuki ovat kaikkien opiskelijoiden saatavilla yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja yhdenvertaisesti.

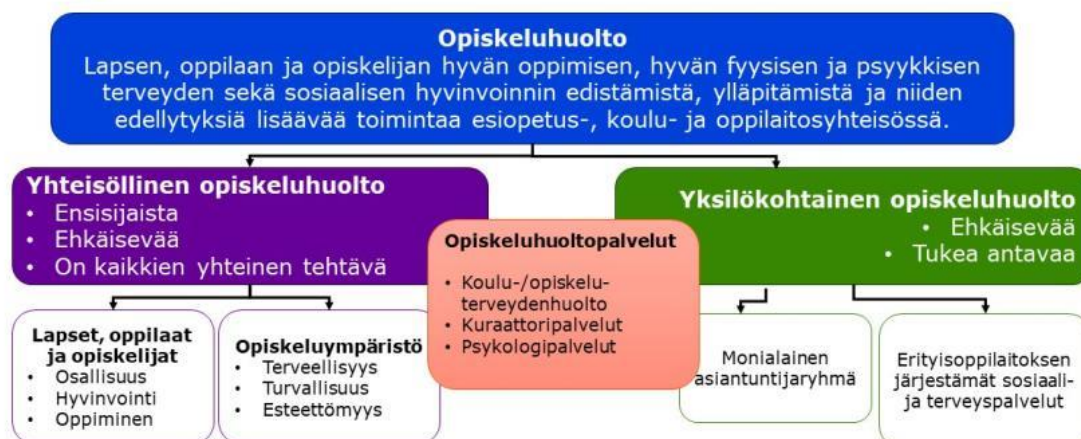
Tasa-arvoisesti saatavalla ja tasalaatuisella opiskeluhoitolla edistetään oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä, sosiaalista hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä.

“Yhteisöllinen opiskeluhoito on ensisijaista hyvinvointityötä, yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon on oikeus tarvittaessa:

- Lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoitoa, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.
- Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä, koko yhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona.
- Lisäksi lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon. Yksilökohtainen opiskeluhoito koostuu monialaisen asiantuntijaryhmän tuesta sekä opiskeluhoitopalveluista, eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta (esiopetusikäisellä neuvolapalveluista) sekä kuraattori- ja psykologipalveluista.
- Lasten, oppilaiden, opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitossa on keskeistä
- Lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus.” -Opetushallitus

Opiskeluhoitosuunnitelman laatiminen pohjautuu erityisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Laatimisessa on huomioitu Lapinlahden kunnan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma sekä kouluterveyskyselyn tulokset.

Opiskeluhuollon kokonaisuus

1.1 Opiskeluhoitosuunnitelman noudattaminen

Opiskeluhoollon opetussuunnitelmaa noudatetaan esiopetuksessa, perusopetuksessa, perusopetuksen valmistavassa opetuksessa ja lukiossa. Opiskeluhoitosuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Mitä tässä käsikirjassa sanotaan opiskelijasta, koskee myös esioppilasta ja oppilasta. Opetuksen järjestäjä seuraa opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista osana perusopetuslain mukaista koulutuksen arviointia Lapinlahdella hyväksytyin koulujen arviointijärjestelmän mukaisesti. Lisäksi oppilaitoskohtaiset opiskeluhoitoryhmät ja opiskeluhoollon ohjausryhmä seuraavat opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista.

Tämä käsikirja liitetään osaksi Lapinlahden kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja lastensuojelulain 12§ mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

2. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Lapinlahden kunnassa esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoollon piiriin kuuluu n.1200 opiskelijaa. Kunnan alueella toimii kaksi yhtenäiskoulua; Matin ja Liisan koulu, sekä Varpaisjärven koulu sekä 2 alakoulua Nerכון koulu ja Alapitkän koulu. Kunnassa toimii Lapinlahden lukio ja kuvataidelukio.

Pohjois-Savon hyvinvointialue vastaa opiskeluhoollon ammattilaisista. Näihin opiskeluhoitopalveluihin sisältyvät kouluterveydenhuolto, kuraattoripalvelut ja psykologipalvelut. Koulujen ja esiopetuksen käytössä on kaksi kuraattoria ja kolme terveydenhoitajaa, sekä koulupsykologi.

Koulun nimi	Kuraattori	Psykologi	Kouluterveydenhuolto	Muut opiskeluhoitoa tukevat palvelut
Esiopetus	Päiväkodeissa/ kouluilla sovitaan tarpeen mukaan	ostopalveluna	Terveydenhoitaja kouluilla koulujen käytännön mukaan, päiväkodeissa sovitaan tarpeen mukaan	kouluilla koulujen käytännön mukaan, päiväkodeissa sovitaan tarpeen mukaan
Alapitkän koulu	1krt/vko	0,5 pvä/vko	Terveydenhoitaja 2 krt/kk, Koululääkärin tarkastukset kerran vuodessa.	Koulunuorisotyön hanke 5-6.lk 24-25
Matin ja Liisan koulu	Alakoululla 2 pvä/vko Yläkoululla 3 pvä/vko	3,5 pvä/vko	Terveydenhoitaja 5 pvä/vko, koululääkäri kerran viikossa.	Koulunuorisotyön hanke 5-6.lk 24-25 Kouluvalmentaja
Nerכון koulu	tarvittaessa	Yhtenä päivä kuukaudessa 1.9.2025 alkaen	Terveydenhoitaja 2 krt/kk, koululääkärin tarkastukset kerran vuodessa.	Koulunuorisotyön hanke 5-6.lk 24-25
Varpaisjärven koulu	1 pvä/vko	1pvä/vko	Terveydenhoitaja 2 pvä/vko, Koululääkäri, joka 2.vko. puoli päivää	Koulunuorisotyön hanke 5-6.lk 2024-2025 Kouluvalmentaja
Lapinlahden lukio ja kuvataidelukio	1pvä/vko	1 pvä/vko	Terveydenhoitaja 2-3 krt/vko, koululääkäri 1-2krt kuukaudessa	

2.1 Opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako palvelujen toteuttamisessa.

Opiskelijan ja huoltajan vastuu:

Opiskelija voi iän ja kehitystason mukaisesti osallistua päätöksentekoon itseään koskevissa asioissa, kuten opiskeluhuollon palveluissa. Opiskelijan odotetaan osallistuvan oman hyvinvointinsa edistämiseen ja tarvittaessa opiskeluhuollon toimenpiteisiin. Opiskelija pystyy avoimuudellaan ja vuorovaikutuksellaan saamaan tukea tarpeisiinsa ja huoliinsa. Opiskelija pyrkii yhteistyöhön ja sitoutuu sovittuihin tukitoimiin osallistumalla niihin omien kykyjensä ja tilanteensa mukaan.

Huoltajan odotetaan tekevän yhteistyötä koulun henkilöstön kanssa opiskelijansa hyvinvoinnin edistämiseksi. Huoltajan tehtävänä on kertoa koululle oleellisia asioita, jotka voivat vaikuttaa koulunkäyntiin ja hyvinvointiin. Hän on vastuussa myös poissaolojen ilmoittamisesta ja kuittaamisesta. Huoltajan tulee osallistua tarvittaessa opiskeluhuollon suunnitteluun ja toteutukseen (esim. tapaamisiin, arviointeihin) Huoltajan vastuulla on tarvittaessa hakea tai hyväksyä tukea opiskelijalleen, mikäli oppimisessa tai hyvinvoinnissa ilmenee haasteita.

Koulun työn- ja vastuunjako:

Opiskeluhuollon ohjausryhmä kokoontuu kaksi kertaa lukuvuodessa linjaamaan koko kunnan opiskeluhuollon toimintaa ja resurssointia opiskeluhuollossa. Huolehtii opiskeluhuollon suunnitelman toteuttamisesta, kehittämisestä, arvioinnista ja päivittämisestä.

Jokaisessa oppilaitoksessa ja esiopetusyksikössä toimii **yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä**. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Tehtävänä kehittää oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvointia, terveellisiä ja turvallisia oppimisympäristöjä. Oppilaiden, huoltajien ja koulun henkilökunnan lisäksi mukaan voidaan kutsua koulun yhteistyötahoja, sekä hyvinvointialueen henkilöstöä.

Rehtori, apulaisrehtori, päiväkodinjohtaja, lukion opinto-ohjaaja: Toimivat oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän johtajana. Vastaa opiskeluhoitokertomusten valmistelusta ja kirjauksista. Toimivat myös vaikeissa koulukiusaamistapauksissa selvittelijöinä.

Opettaja vastaa oman ryhmänsä opiskeluhuollon asioista ja poissaolojen seurannasta viikoittain. Hänen kuuluu ottaa huoli puheeksi aina ensin oppilaan ja huoltajan kanssa matalalla kynnyksellä. Opettaja vastaa myös luokanohjaajan ominaisuudessa koulukiusaamisen esiselvittelijänä ja kirjaajana. Kiusaamisselvittelyt on mahdollista tehdä työparityöskentelynä. Opettaja osallistuu opiskeluhuollon asiantuntijaryhmän toimintaan ja toimii tarvittaessa sen kokoonkutsujana.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan vastuulla on tukea tarvitsevien lasten kuntoutuksen ja erityisopetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Yhteistyötahoina ovat huoltajat, varhaiskasvatuksen henkilöstö ja moniammatilliset toimijat. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa myös varhaiserityiskasvatuksen organisoinnista ja työn kehittämisestä.

Erytisopettaja tukee opiskelijaa oppimis-, keskittymis- ja sopeutumishaasteissa. Mahdollistaa opiskelijalle opiskelutyörauhan. Auttaa opetuksen eriyttämisessä ja tukee alisuoriutuvia tai koulua käymättömiä oppilaita.

Opinto-ohjaaja tukee oppilaan koulupolkua, jatko-opintoihin hakeutumista ja elämänhallintaa. Hän ohjaa oppilasta yksilöllisesti ja ryhmässä koulutukseen ja uraan liittyvissä kysymyksissä, tekee yhteistyötä opiskeluhuollon asiantuntijoiden kanssa ja tunnistaa ohjaustyössään mahdollisia tuen tarpeita ja ohjaa oppilaan tarvittaessa jatkotukeen.

Hyvinvointialueen työn- ja vastuunjako:

Kouluterveydenhoito ja neuvola tapaa vuosittain kaikki opiskelijat. On tarvittaessa yhteydessä huoltajiin. Osallistuu huoltajapalaveriin, kun huoli liittyy opiskelijan terveyteen tai opiskelijalla on paljon sairaspöissaoloja. Ohjaa jatkotoimenpiteisiin (Lähetteet). Osallistuu oppilaitosten opiskeluhoitotyöhön.

Koulupsykologi toimii konsultoivana asiantuntijana. Tekee tutkimuksia ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan oppilaitosten opiskeluhoitotyöhön.

Koulukuraattori tukee opiskelijoiden sosiaalista hyvinvointia ja elämänhallintaa. Työn keskiössä on oikea-aikainen palveluun ohjaus (lähetteet). Hän tarjoaa keskusteluapua, ohjausta ja neuvontaa niin opiskelijalle,

kuin huoltajille. Hän on mukana oppilaitosten opiskeluhooltotyössä edistämien hyvinvointia ja koulun sisäistä, että ulkoista moniammatillista yhteistyötä.

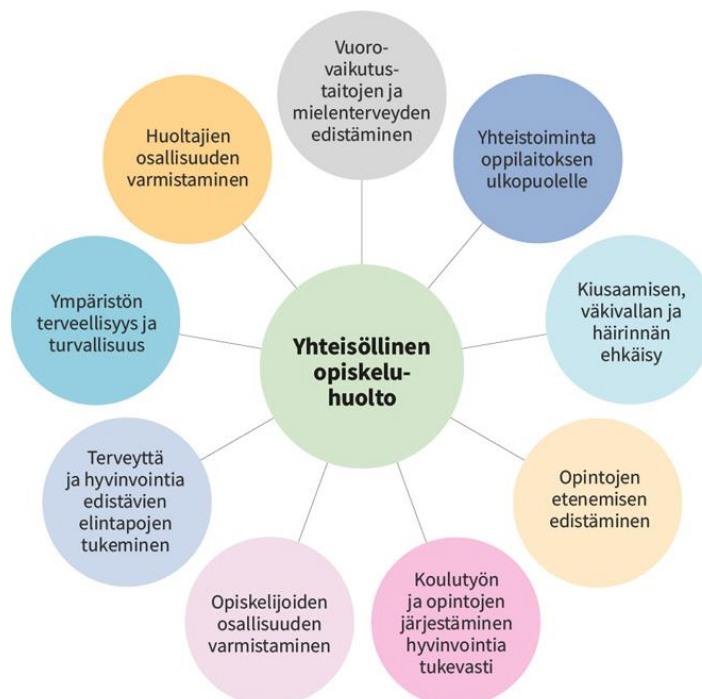
3. Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Ensisijainen opiskeluhoollon muoto, jonka on tarkoitus ennaltaehkäistä tulevia haasteita ja ongelmia kouluympäristössä. Keskiössä on laaja yhteistyö koulun henkilökunnan, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyötahojen välillä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien yhteinen tehtävä.

Tiivistettynä yhteisöllisen oppilashuollon näkökulmasta luokkaympäristö ja ilmapiiri ovat ratkaisevan tärkeitä oppilaiden hyvinvoinnille ja oppimiselle. Turvallisuus, osallisuus, kunnioitus ja yhteistyö luovat näille perustan, jossa jokainen oppilas voi kasvaa, oppia ja olla oma itsensä osana yhteisöä.

Oppilaitoskohtaisessa opiskeluhoollotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaitoskohtaista opiskeluhoolltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. Koulun terveydellisten olojen tarkistus tehdään erillisen suunnitelman mukaisesti. Tarkastuksen suorittaa työterveyshoolto, kunnan työsuojelu ja terveystarkastus yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Käytännön toimintamuotoja ovat esim. oppilaskunnan toiminta, tukioppilaat, koulujen vanhempainyhdistykset, koulun yhteiset juhlat ja toimintapäivät, kiusaamisen vastainen toiminta, koulujen kerhot, erilaiset tempaukset ja teemapäivät, poistumisharjoitukset, retket ja leirikoulut. Huoltajia tiedotetaan asioista esim. tiedotteiden ja Wilma-viestien välityksellä. Lukiossa toimintamuotoja ovat esim. ryhmänohjaus, eri oppiaineiden merkitys elämänhallinnan lisäämisessä esimerkiksi taide, liikunta, terveystieto ja psykologia, tutortoiminta ja oppilaskuntatoiminta, opiskelijoiden omaehtoinen kerhotoiminta, opintomatkat, projektit, koulun yhteiset tapahtumat esimerkiksi joulujuhlat, vanhojen tanssit, oppilaiden osallisuus juhlien valmistelussa, elämänhallinta ja ihmissuhdekurssi, ryhmänohjaustuokiot ja ohjausryhmittäin pidettävät opintojaksot.

3.1 Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolltoryhmän tehtävät ja toimintatavat.

Oppilaitoskohtainen opiskeluhoolltoryhmä kokoontuu vähintään kerran lukukaudessa käsittelemään yhteisöllisiä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoolltoasioita, erityisesti ennaltaehkäiseviä toimia. Yksiköt nimeävät itsenäisesti koulukohtaisen opiskeluhoolltoryhmän. Nimeäminen tehdään lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa lukuvuosisuunnitelmassa. Nimeämisessä on huomioitava ryhmän

monialaisuus. Ryhmän kokoontumisista tehdään vapaamuotoinen muistio, joka annetaan tiedoksi kaikille asianosaisille.

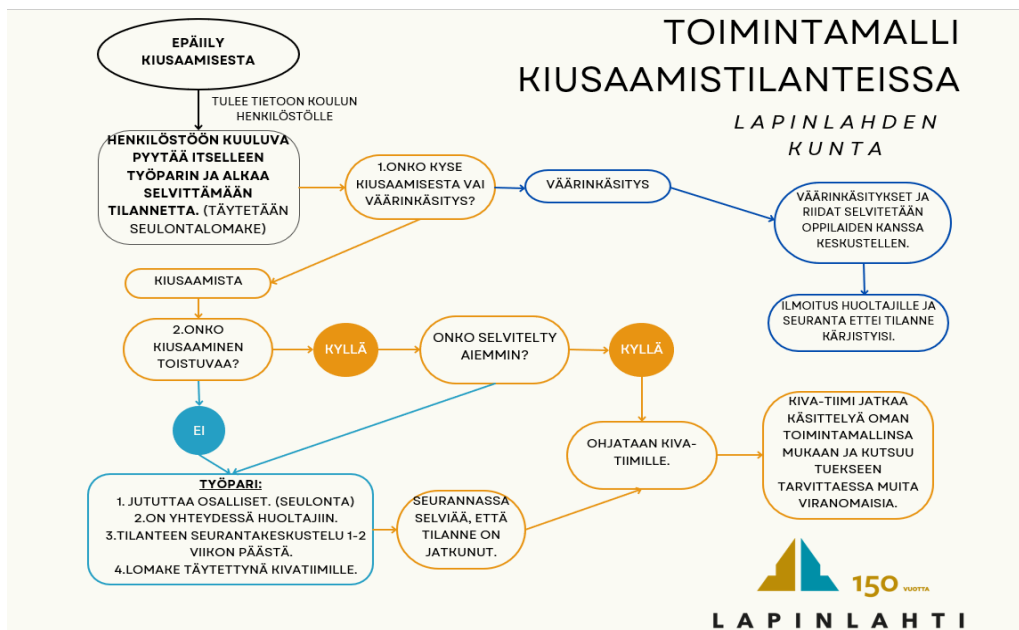
3.2 Yhteisöllisyyttä edistäviä toimintamalleja

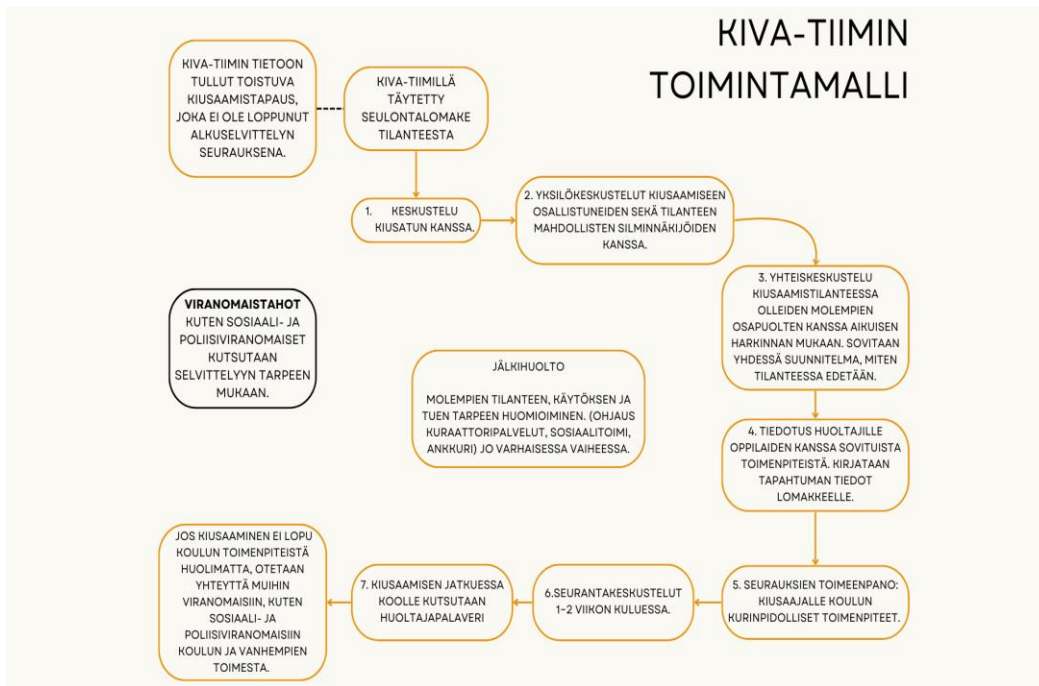
Yhteisöllinen opiskeluhoito ruohonjuuritasolla tarkoittaa käytännön tekoja, joilla koulu yhteisön hyvinvointia parannetaan arjessa. Se näkyy konkreettisina toimina oppilaiden, opettajien, opiskeluhoito ammattilaisten ja muun henkilökunnan päivittäisessä työssä. Se on jatkuvaa arkista työtä, jossa jokainen koulu yhteisön jäsen voi olla mukana. Tärkeintä on ennaltaehkäisy, avoin keskustelu ja yhteisön hyvinvoinnin priorisointi.

Turvallisen ja myönteisen ilmapiirin luomisen perusasioita ovat tervehtiminen ja avoimen keskustelukulttuurin ylläpitäminen. Tämä toteutuu opettajien esimerkiksi aamuisin opiskelijoita tervehtimällä ja antamalla turvallinen, sekä avoin tila keskustelulle. Koululla on myös toimintoja, jotka tukevat yhteisöllisyyttä. Niitä ovat opettajista kootut työryhmät, Kiva- ja liikkuva koulu ohjelmat, tukioppilas-/tutor- toiminta, oppilaskunta-toiminta ja yhteisöllisyyttä tukevat hankkeet ja rahoitukset.

1) Kiva koulu

Kiva koulu -ohjelmaa hyödynnetään lukuvuoden aikana järjestämällä Kiva-tunteja, -toimintaa ja lisäksi kouluilla on opettajista koottu Kiva-tiimi, joka tukee luokanohjaajia kiusaamistilanteiden selvittelyssä ja vastaa haastavampien/pitkäaikaisen tilanteiden selvittelystä. Tavoitteena on luoda turvallinen ja myönteinen ilmapiiri koulu yhteisöön. Kiva -ohjeistus on käyty läpi henkilökunnan kanssa ja jokainen osaa toimia kohdatessaan kiusaamistilanteen. Kiusaamisen vastaiseen toimintaan kuuluu myös kiusaamisen vastaiset vierailut ja luennot. Kiva-kyselyillä kartoitetaan koulun kiusaamistilanteita. Kiva-ohjelmaa tukee myös oppilaskunnan ja tukioppilaiden järjestämät yhteisöllisyyttä lisäävät tempaukset, tapahtumat ja kisailut. Lapinlahden kunnassa on kuvattu kiusaamiseen puuttumisen sekä KiVa-tiimin toimintamallit kaavioon.

2) Liikkuva koulu

Kouluissa pyritään edistämään liikunnallisuutta ja toiminnallisuutta. Toiminta näkyy välituntisin opiskelijoille vapaaehtoisina kisoina ja peleinä. Jokaisen koulun toiminta on erilaista ja liikkuvampi koulupäivä toteutuu omalla tavallaan. Kouluissa on myös opettajista ja ohjaajista koottu liikuntatiimi, joka tukee näitä tavoitteita järjestäen liikunnallisia haasteita, tapahtumia ja turnauksia. Toiminnan suunnitteluun ja toteutumiseen pääsevät myös opiskelijat mukaan.

3) Oppilaskuntatoiminta

Jokaisella koululla on oppilas/-opiskelijakunta. Toimintaa ohjaa ja tukee koulun opettaja, mutta oppilaskunnan toiminta pyritään pitämään pääsääntöisesti opiskelijälähtöisenä. Oppilaskuntatoiminta on yksi konkreettisimmista opiskelijoiden vaikuttamisen ja osallisuuden toimintamalleista. Oppilaskunnan hallitus on pienempi ryhmä opiskelijoita, jotka tuovat esille kaikkien oppilaiden mielipiteitä kouluarjessa. Hallitukselta voidaan kysyä muun muassa mielipidettä opiskeluhuoltosuunnitelmaan ja hallituksen puheenjohtajaa voidaan pyytää osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän palaveriin. Hallitus antaa myös mielipiteensä järjestyssääntöjen laatimiseen, koulupäivän rakenteeseen, kouluruokailuun ja vertaistoiminnan suunnitteluun. Aktiivit opiskelijat ovat myös mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa koulun tempauksia, tapahtumia, juhlia, turnauksia ja välituntitoimintaa yhdessä opettajista koottujen työryhmien kanssa.

4) Tukioppilas-/tutortoiminta

Tukioppilaat ja tutorit toimivat vertaisohjaajina kouluarjessa muille opiskelijoille. He järjestävät ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa, niin luokissa kuin koko kouluyhteisölle. Heidän on tarkoitus tukea koulun henkilökuntaa havaitsemaan kiusaamista ja puuttumaan siihen. Tehtävään valikoituu vapaaehtoisia opiskelijoita. Opiskelijat tehtävään valitsee toiminnasta vastaava koulun henkilökunnan jäsen. Valinnan jälkeen opiskelijoita koulutetaan toimintaan. Vertaistoiminta on tärkeä yhteisöllisyyden kehittämisen muoto. Osassa kouluja toiminta on osa opetusta valinnaisaineen tai kurssin muodossa.

4. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista opiskeluhoitoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhoitoa.

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. (Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013)

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ennaltaehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa. Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Suostumuslomake allekirjoitetaan ja arkistoidaan. Suostumuslomake on liitteenä.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus. Liitteenä on opiskeluhoitokertomuspohja. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Opiskeluhoitokertomukset sekä muut opiskeluhuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhoitorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Rekisterin vastuhenkilönä toimii päiväkodin johtaja/koulun rehtori/apulaisrehtori. Opiskeluhoitorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti opiskeluhuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

4.1 Yksilöllisen asiantuntijaryhmän kokoaminen

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu ja joka on saanut tiedon oppilaan tuen tarpeesta. Henkilö voi olla esimerkiksi opettaja, rehtori, apulaisrehtori, neuvola/kouluterveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, kuraattori tai psykologi. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta. Yksittäisen asian käsittely kirjataan opiskeluhoitokertomukseen.

4.2 Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset järjestetään 1., 5. ja 8. luokalla. Laajoissa terveystarkastuksissa tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva oppilaan, perheen ja vanhempien tilanteesta ja järjestää mahdollisesti tarvittava tuki. Kokonaiskuva syntyy lapsen ja vanhempien näkemyksistä, terveydenhoitajan ja lääkärin näkemyksistä ja havainnoista sekä opettajan näkemyksestä. Tarkastuksiin kutsutaan oppilaan molemmat vanhemmat tai huoltajat. Tarkastukseen sisältyy lapsen tai nuoren kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tutkimisen ja arvioinnin lisäksi perheen ja vanhempien hyvinvoinnin selvittely. Opettaja antaa huoltajan kirjallisella suostumuksella oman arvionsa oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa.

Kouluterveydenhoitaja laatii laajojen terveystarkastusten pohjalta yleisen koonnin havainnoistaan. Tämä koonti tuodaan tiedoksi ja toimenpiteitä varten vuosittain koulukohtaiseen opiskeluhoitoryhmään. Pienillä kouluilla koonti voidaan laatia niin, että se sisältää useampia kouluja.

4.3 Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Opiskelijalle tarjotaan erikoisruokavalion mukainen ateria, mikäli asia on lääketieteellisesti perusteltua tai siihen on katsomukselliset syyt.

Osa koulujen opiskelijoista tarvitsee lääkkeitä sairauden hoitoon. Monien lääkkeiden otto on mahdollista ajoittaa oppilaan vapaa-ajalle niin, että lääkkeiden kouluun tuominen ei ole edes tarpeen. Aina kun mahdollista, näin tulee toimia. Tavallisimpia kouluikäisten lääkehoitoa vaativia sairauksia ovat diabetes ja astma. Kaikista oppilaiden sairauksista koululla ei ole edes tietoa.

Koulu ei pääsääntöisesti säilytä opiskelijoiden lääkkeitä. Mikäli opiskelijalla kuitenkin on jokin välttämätön, esim. kohtauslääkitys, voi opiskelija itse säilyttää yhtä annosta vastaavaa määrää itse. Opettajan pitää tietää opiskelijalla koulussa mukana olevista lääkkeistä.

Säännöllinen opiskelijan lääkehoito ei pääsääntöisesti ole koulun tehtävä. Esim. diabetesta sairastava lapsi saattaa kuitenkin tarvita avustusta verensokeriseurannassa ja insuliinin annostelussa. Tällöin lapselle nimetään henkilö, joka vastaa hoidon seurannasta diabeteshoitajan ohjeitten mukaisesti. Esiopetuksessa koko henkilökunta vastaa diabetesopiskelijan seurannasta ja hoidosta sovitusti.

Ensiapu on osa loukkaantuneen tai sairastuneen auttamistapahtumaa, johon kuuluvat pelastaminen, ensiapu, hätäilmoitus, ensihoito ja jatkohoito. Jokaisella ihmisellä on velvollisuus auttaa ja jokaisella on oikeus saada apua. Auttamisvelvollisuus on määritelty monessa eri laissa. Heitteillejätöstä ja pelastustehtävän laiminlyönnistä säädetään rikoslaissa. Ensimmäinen paikalle saapuva henkilö ryhtyy heti toimimaan. Sitä mukaa, kun pelastustoimen eri ammattihenkilöitä saapuu paikalle, vastuu jakautuu kunkin ammattitehtävän mukaan.

Toisinaan lääkehoito on osa sairauden hoidossa tarvittavaa ensiapua. Huoltajan velvollisuus on kertoa tällaisesta ensiavun tarpeesta opettajalle ja opettajalla/koulun muulla henkilökunnalla on tarpeen vaatiessa velvollisuus antaa ensiapua omien taitojensa ja annettujen ohjeiden mukaisesti – myös lääkinnällistä ensiapua.

4.4 Yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Oppilaan tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii moniammatillista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa opettajan lisäksi opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle/edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.

Joustavan perusopetuksen yhteydessä tehdään tiivistä yhteistyötä huoltajien, oppilaan opettajien, nuorisotyön sekä työpaikan edustajien kanssa.

Sairalaopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö voi edellyttää opettajalta koulutehtävien antamista oppilaalle sairaalakouluun, lausuntojen kirjoittamista oppilaan koulunkäynnistä, sekä osallistumista yhteistyöpalaveriin hoitavan tahon kanssa. Kuntoutusohjaajan käynnit luokassa tukevat opettajan työtä ja antavat myös hoitavalle taholle lisätietoa oppilaan kokonaistilanteesta.

4.5 Opiskeluhuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Perusopetuslain mukaan oppilaalle on järjestettävä tarvittava opiskeluhuollon tuki mahdollisen kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä. Rehtorin/apulaisrehtorin vastuulla on laatia suunnitelma opiskeluhuollon toteuttamisesta, joka annetaan tiedoksi oppilaalle ja hänen huoltajalleen, jotka saavat päättää miten suunnitelma toteutetaan.

5. Järjestyssäännöt ja muu turvallisuutta edistävä ohjeistus

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt peruskouluille, lukioille ja ammatillisille oppilaitoksille. Järjestyssäännöillä edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun sujuvuutta sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöt ovat koulukohtaisia ja niissä otetaan huomioon paikalliset olosuhteet. Järjestyssääntöjen rikkomisesta voidaan määrätä ainoastaan lainsäädännön mukaisia kurinpitoseuraamuksia tai muita lainsäädännön mukaisia seuraamuksia ja käyttää lainsäädännön mukaisia turvaamistoimenpiteitä. Sivustysjohtaja hyväksyy järjestyssäännöt ja ne ovat osa vuosittaista koulujen lukuvuosisuunnitelmaa. Koulukohtaiset järjestyssäännöt löydetään koulun pedanet- sivuilta.

5.1 Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen sekä kouluun palaamisen tukeminen

Huoltajan on huolehdittava siitä, että opiskelija osallistuu esi- tai perusopetukseen. Mikäli opiskelijalla on paljon poissaoloja, puututaan niihin olemalla yhteydessä huoltajaan. Huoltajan vastuulla on poissaolojen syiden merkintä Wilma-järjestelmään. Huoltaja vastaa myös loma-anomusten ennakoilmoituksista.

Pitkittynyt tai runsas poissaolojen määrä on usein oire jostakin opiskelijan kehitystä vaarantavasta tekijästä. Poissaolon taustalla voivat olla esimerkiksi oppimiseen, fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen, koulun toimintaan, kavereihin tai kodin ja vanhemmuuden haasteisiin liittyvät asiat. Kroonistuessaan poissaolot heikentävät mahdollisuuksia suoritua oppivelvollisuudesta ja lisäävät syrjäytymisen riskiä.

Turvallinen koulu yhteisö, johon kuuluu myös lämmin aikuisten ja opiskelijoiden välinen vuorovaikutus, tarjoaa mahdollisuuksia koulu yhteisöön kuulumiseen. Oppilaiden poissaolojen suunnitelmallinen seuraaminen noudattaa Lapinlahden kunnan varhaisen puuttumisen mallia. Poissaolojen seuranta kouluissa on luokanohjaajan/-opettajan viikoittainen tehtävä. Varhainen puuttuminen ennaltaehkäisee poissaolokierteen syntymistä. Varhaisen puuttumisen porrasmallissa kuvataan toimenpiteet huolta herättävien poissaolojen ilmetessä:

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Huoltajien on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulujen toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko koulu yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Lapinlahden lukio ja Kuvataidelukio sairauspoissaolojen selvitykseksi kelpaavat yli 18-vuotiailla oma selvitys. Muutoin tarvitaan terveystoimikunnan antama todistus tai huoltajien selvitys. Kaikki poissaolot selvitetään opintojakson opettajalle välittömästi Wilma-järjestelmän kautta. Poissaolo seurannasta vastaa

ryhmänohjaaja, joka myös ohjaa opiskelijan tarvittaessa asiantuntijapalveluiden piiriin. Aineenopettajat ilmaisevat huolensa opiskelijan poissaoloista ryhmänohjaajalle.

Kouluun palaamisen tukeminen

Pitkittyneet poissaolot voivat johtaa siihen, ettei opiskelija enää käykään koulussa. Tärkeää pitkittyneissä poissaoloissa on, ettei yhteys koulun henkilökuntaan katkea. Asioita hoidetaan opiskeluhuoltopalveluissa tai koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, kuten sosiaalitoimi tai valpastyö. Yhteydenpidosta vastaava sovitaan yksilökohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä.

Poissaolojakson jälkeen opiskelijan kouluun paluu edellyttää suunnitelmaa. Suunnitelma tulee tehdä kodin ja opiskelijan, sekä yhteistyötoimijoiden kanssa. Kouluun paluu alkaa yleensä pienin askelin. Tärkeää on koulun ja kodin kokonaiskäsitys opintojen etenemisestä. Opintoja jaksotetaan tarpeen vaatiessa pieniinkin tehtäväkokonaisuuksiin kerralla. Vahvistetaan opiskelijaa tuntemaan oman toimintansa merkitys ja ylläpitämään opintojen etenemistä. Kouluun kiinnittymistä tukee jokainen kouluun liittyvä asia ja tehtävä. Paluuta valmistellaan sopimalla muun muassa:

- Tuki kotoa lähtemisessä, koulumatkalla tai kouluun saavuttaessa
- tila tai ryhmä mihin opiskelija palaa
- tunnit tai koulupäivien ajankohta, kuinka pitkiä päivät ja viikot alkuvaiheessa ovat
- siirtymien ja ruokailun toimintamallit
- koulun henkilöstön tuki ja roolit (turvahenkilö)
- suunnitelma psyykkisten ja fyysisten oireiden varalle
- läsnä- ja poissaolojen tiivistetty seuranta ja viestiminen

Tärkeää on myös kuunnella mitä opiskelija tahtoo itse kertoa poissaoloistaan. Löytyykö poissaoloille sellaisia syitä, joihin voitaisiin koulussa antaa enemmän tukea.

5.2 Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Jokaisella koululla ja esiopetusyksiköllä on erillinen turvakansio, johon on kirjattu tapaturmien ehkäisemiseen liittyvät toimenpiteet, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus. Tapaturmia pyritään ennaltaehkäisemään yhteisillä sopimuksilla, järjestyssäännöillä, viestinnällä, huolehtimalla esiopetus- ja kouluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä seuraamalla läheltä piti tilanteita. Lisäksi turvallista liikkumista käsitellään osana opetusta. Materiaaleina voidaan hyödyntää mm. Liikenneturvan luomaa aineistoa.

Esiopetuksessa/koulussa (sisältää kunnan järjestämän iltapäivätoiminnan) ja koulumatkalla sekä koulun järjestämissä tilaisuuksissa kuten luokkaretkillä ja leirikoulussa sattuneen tapaturman hoito on maksuton.

Oppilaan tulee ilmoittaa tapaturmasta henkilökuntaan kuuluvalle välittömästi sen tapahduttua. Henkilökunnan jäsen täyttää tapahtuneesta tapaturmailmoituksen. Tapaturmailmoitus on tarpeellinen hoitoonohjauksen ja korvauskysymysten kannalta. Ilmoitus tehdään pienistäkin tapaturmista esim. kiikusta putoaminen ja pään satuttaminen maahan, nilkan venähdysepäily, pallon osuminen kasvoihin ja hampaisiin.

5.3 Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Jokaisella koululla on erillinen turvakansio, johon on kirjattu tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen. Alle 18-vuotiaiden osalta ollaan matalalla kynnyksellä yhteydessä lastensuojeluun. Puuttuminen voidaan jakaa kahteen osaan: 1) ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen, 2) Toimintatavat ongelmatilanteissa.

1) Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen

Ennaltaehkäisevä työ aloitetaan varhain ja sitä jatketaan koko kouluiän. Ennaltaehkäisevä työ on laaja-alaista ja lasten ja nuorten hyvinvointia tukevaa. Opiskelijoille ja huoltajille tarjotaan tietoa päihteistä ja niihin liittyvistä riskeistä, vaikutuksista, kokeilun ja käytön haitoista, sekä päihteisiin liittyvästä lainsäädännöstä. Opiskelijoille tarjotaan tietoa, miten ja mistä saa apua päihdeasioissa. Päihteiden käytön ehkäisy ja päihdekasvatus ovat osa opetusta ja kasvatusta, joihin kuuluu muun muassa seuraavat asiat:

- Turvallinen ja kannustava oppimisympäristö

- Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja puuttuminen
- Kerhot ja harrastustoiminta
- Luokkahengen ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen
- Taito- ja taideaineet
- Elämänhallintataitojen opettaminen
- Tunne-, vuorovaikutus ja turvataitojen opettaminen
- Fyysisesti viihtyisät ja siistit tilat
- Osallisuus
- Yhteydenpito huoltajiin ja yhteistyötahoihin

Käytännön toimintaa ovat oppimiskeskustelut, huoltajienillat, oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta, yhteiset tempaukset sekä tapahtumat, ryhmäyttäminen ja yhteistyö nuorisotoimijoiden kanssa. Opiskelijan päihteidenkäytön epäilystä ollaan yhteydessä huoltajiin ja tarvittaessa huolen herättyä lastensuojeluun, sekä poliisin ankkuritiimiin. Opiskelijalle osoitetaan myös koulun kurinpitotoimia ja hänet ohjataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon piiriin.

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on tukea oppilaan tervettä kasvua ja kehitystä ja rohkaista kohti oikeita elämäntapavalintoja. Kouluterveydenhoitajan tapaamisissa ja -tarkastuksissa otetaan puheeksi päihteet ja tarjotaan tietoa päihteiden käytön haitoista. Tärkeää on myös itsetunnon tukeminen. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään vanhempien päihteiden käyttöä.

Ennaltaehkäisevässä työssä hyödynnetään mm. Fressiedu.fi, buenotalk.fi, ehyt.fi materiaaleja. Lisäksi kouluilla järjestetään vierailijoita teemaan liittyen.

2) Toimintatavat ongelmatilanteissa

Jokaisella koululla on turvakansio, joissa käydään läpi toimintatavat ongelmatilanteissa. Henkilökuntaa perehdytetään toimintatapoihin.

Yleisohjeena on, että kaikki päihteisiin liittyvät ongelmatilanteet selvitetään työparityönä. Tilanne selvitetään: yhteys huoltajaan, arvioidaan tuen tarve, kurinpidolliset toimenpiteet järjestyssääntöjen mukaisesti, opiskeluhoolto, Ankkuri-työryhmä, lastensuojelu ja seuranta. (Tilanteen vaatiessa ollaan yhteydessä hätäkeskukseen.)

5.4 Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Kuljetusta odottavien oppilaiden valvonnan järjestämisestä vastaa koulun rehtori/päiväkodin johtaja. Odotusajat ovat enintään perusopetuslain mukaiset. Opettajat ja koulunkäynninohjaajat voivat valvoa koulukuljetuksia odottavia oppilaita. Rehtori/päiväkodinjohtaja vastaa siitä, että vanhemmille tiedotetaan koulukuljetuksen pelisäännöistä. Jos oppilas käyttäytyy huonosti koulukuljetuksessa, kuljettajan tulee tiedottaa asiasta koulun rehtorille/päiväkodin johtajalle.

Kuljetuksen aikana tapahtuvasta kiusaamisesta tulee aina ilmoittaa opettajalle tai rehtorille. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

5.5 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Noudatamme Lapinlahden kunnan yhteistä suunnitelmaa oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Suunnitelma sisältää:

- Kiusaamisen määritelmän, ennaltaehkäisevät toimet ja toimintamallin kiusaamistilanteissa.
- Ohjeistuksen väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi ja puuttumiseen.
- Häirinnän ilmenemisen, ennaltaehkäisemisen ja puuttumisen ohjeistuksen
- Kodin ja koulun yhteistyö
- Viranomaisyhteistyö
- Tiedottaminen, perehdyttäminen ja seuranta

Suunnitelma on osa jokaisen koulun ja esiopetusyksikön erillistä turvakansiota, jossa on kirjattuna toimintaohjeet myös kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa toimimiseen.

LIITTEET:

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon suostumuslomake

Opiskeluhooltokertomuslomake